

ἐπὶ τοῦ στήθους μου (. . . ἐκεῖ ἔφερον τὸ φυλακτήριόν μου) — καὶ ἐλυσμόνουν τὰ πάντα καὶ μόνον ἐμειδίω. Καὶ ὅσην περισσότερον ὁ κύριος Ῥάτς με ὑβρίζει καὶ μ' ἐγλεύαζε, τόσῳ καλλίτερα ἡσθάνομαι τὸν ἑαυτὸν μου. Τὸ παρατήρησα τέλος ἐκ τῶν βλεμμάτων του, ὅτι ἤρχισε νὰ ὁμιβᾷ ἄλλῃ περὶ τῆς ὁμοῦς καταστάσεως τῶν φρενῶν μου . . .

Τὴν πρώτην ταύτην ἐπιστολὴν ἠκολούθησε καὶ δευτέρα μᾶλλον χαρμόσυτος καὶ πλήρης ἐλπίδων . . . ὁ Μιχαήλ μ' ἔγραψεν ἐν αὐτῇ περὶ ταχείας συναντήσεως. Ἄχ, καὶ ἀντὶ νὰ ἐπανίδωμεν ἀλλήλους ἡγέρθη μίαν φοβερὰν πρῶταν . . . καὶ εἶδον πάλιν ἐρχόμενον πρὸς ἐμὲ τὸν κύριον Ῥάτς, καὶ πάλιν ἔχοντα τὸ πρόσωπον ἀπαστράπτον ἐκ θριαμβευούσης χαρᾶς καὶ δεικνύντά μοι ἓνα ἀριθμὸν τοῦ „Ἀπομάχου“ με τὴν εἰδήσιν, ὅτι ὁ ἀξιωματικὸς τῆς φρουρᾶς Μιχαήλ Κολτόβσκιος ἀποθανὼν διεγράφη τοῦ στρατιωτικοῦ καταλόγου!

Τί πρέπει ἄλλο νὰ προσθέσω; Ἐγὼ παρέμεινα μεταξὺ τῶν ζώντων καὶ κατέκρινον ὡς καὶ πρότερον παρὰ τῷ κυρίῳ Ῥάτς. Μ' ἐμίσει ὅσον καὶ προηγουμένως — τώρα μάλιστα ἔτι περισσότερον, διότι παραπολὺ μοι εἶχεν ἀποκαλύψει τὴν μαύρην ψυχὴν του καὶ τοῦτο δὲν ἡδύνατο νὰ μοι τὸ συγχωρήσῃ. Τὰ πάντα ὅμως μοι ἦσαν ἀδιάφορα. Εἶχον καταντήσῃ, οὕτως εἰπεῖν, ἀνάσθητος. Αὐτὴ ἡ ἰδίᾳ μου τύχῃ δὲν ἐνεῖχε πλέον ἐνδιαφέρον τι δι' ἐμέ. Περὶ ἐκείνου μόνον ἐσκεπτόμην, ἐκείνου μόνον τὴν ἀνάμνησιν ἐτήρουν . . . ἄλλην ἀσχολίαν, ἄλλην χαρὰν δὲν εἶχον οὔτε ἡδελον νὰ ἔχω. Ὁ ἀτυχὴς μου Μιχαήλ εἶχεν ἀποθάνει φέρων τὸ ὄνομά μου

εἰς τὰ χεῖρά του. Ὑπὲρ τῆς τις ἀφοσιωμένος εἰς αὐτὸν καὶ ἐλθὼν μαζὶ του εἰς τὸ κτῆμα μοὶ ἀνεκοίνωσε τοῦτο. Τὸ αὐτὸ ἔτος ὁ θετὸς πατήρ μου ἐνυμφεύθη τὴν Ἐλεονώραν Καρπὸβαν. Μετ' ὀλίγον ἀπέθανε καὶ ὁ Συμεὼν Ματθαίλοβιτς. Τὴν δι' ἐμὲ ὁρισθεῖσαν σύνταξιν εἶχεν ἐπικυράσει καὶ αὐξήσει μάλιστα ἐν τῇ διαθήκῃ του. Ἐν τῇ περιπτώσει ἐγὼ ἀποθάνω, λέγεται ἐν τῇ διαθήκῃ, ἡ σύνταξις αὐτῇ μεταβαίνει εἰς τὸν κύριον Ῥάτς.

Παρήλθον δύο, τρία . . . ἕξ, ἑπτὰ ἔτη . . . Ὁ βίος μου παρήρηχοτο, διέρρεε . . . καὶ ἐγὼ ἔβλεπον μόνον ὅτι διέρρεε . . . Οὕτω κατὰ τὴν παιδικὴν μας ἡλικίαν ὠνεγείρομεν ἐπὶ τῆς ὀχθῆς τοῦ ῥυακος πρόχωμα ἐξ ἄμμου καὶ παντοιοτρόπως προσπαθοῦμεν νὰ ἐμποδίσωμεν μὴ τὸ ὕδωρ εἰς εἰσχωρήσῃ χωρήσῃ καὶ κατασκάψῃ τὸ πρόχωμα. Καὶ ὅμως μετ' ὅλα ταῦτα ἐκεῖνο ἐπὶ τέλους εἰς χωρεῖ καὶ ἡμεῖς κατόπιν παραιτούμεθα πάσης ἐνεργείας καὶ φροντίδος, ἀπ' ἐναντίας μάλιστα μὴς προξενεῖ εὐχαρίστησιν νὰ βλέπωμεν πῶς ὅλον τὸ συσσωρευθὲν καὶ στάσιμον ὕδωρ χύνεται καὶ ἐκρέει μέχρι τῆς τελευταίας σταγόνας . . .

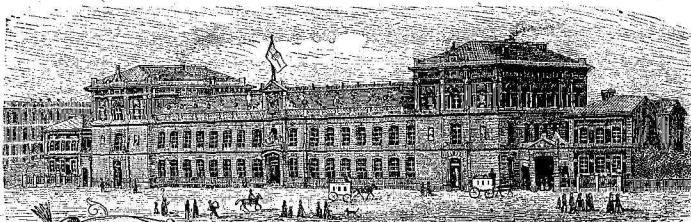
Οὕτω καὶ ἐγὼ διῆγον τὸν βίον μου, ὅτε τέλος νέα καὶ ἀπροσδόκητος ἀκτὶς φωτός . . .

Ἐδῶ ἐπερατοῦντο αἱ σημειώσεις. Τὰ ἐπόμενα φύλλα εἶχον ἀποκοπῇ καὶ γραμμαῖαι νινες, ἐν πάσῃ περιπτώσει αἱ ἐλλείπουσαι λέξεις τῆς τελευταίας προτάσεως, ἦσαν διὰ μελάνης ἀπεσβεσμένοι.

[Κατὰ τὸν Τούγγιερ.]

(ἔπεται συνέχεια.)

ΤΟ ΕΝ ΛΕΙΨΙΑ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΕΜΑΤΩΝ.

Διὰ νὰ λάβῃ τις μικρὰν ἐννοίαν περὶ τῆς ὄντως τεραστίας κυκλοφορίας ἐν τοῖς ταχυδρομείοις τῆς Γερμανίας, δὲν ἔχει ἀνάγκη ν' ἀναδιψήσῃ τὰ ἀρχεῖα τῆς Στατιστικῆς καὶ νὰ ἴδῃ τ' ἀριθμητικὰ ἀποτελέσματα τῆς καθ' ἑκάστον ἔτος ταχυδρομικῆς λειτουργίας. Εἰκόνα λαμπρὰν καὶ διδασκτικὴν παρέχει εἰς πάντα περιεργον καὶ αὐτὴ μόνον ἡ βραχυχρόνιος διαμονὴ ἐν ἐνὶ τῶν ἀποτελούντων τὴν μεγάλην συσκευὴν στοιχείων, οὕτω δὲ εὐκόλως δύναται νὰ κατανοήσῃ τὴν κολοσιαίαν ἐργασίαν, τὴν ὁποίαν ἐκτελεῖ ἅπαν τὸ ταχυδρομικὸν σύμπλεγμα. Ἐντὸς ἐνὸς καὶ μόνου λεπτοῦ, ἡμέρας τε καὶ νυκτός, τὸ γερμανικὸν ταχυδρομεῖον ἐξαποστέλλει 3000 περίπου ἐπιστολάς, 1080 ἐφημερίδας, 85 ἑκτακτα παραρτήματα αὐτῶν, 230 δέματα, 180 ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς, 20 ταχυδρομικὰς παραγγελίας καὶ 34 ἐπιταγὰς πληρωτέας μετὰ τὴν παραλαβὴν οἰοῦντι ποτε ἐμπορεύματος, ἂν ἂν ἐπομένως δευτερόλεπτον τὸ γερμανικὸν ταχυδρομεῖον διαβιβάζει περὶ τὰς 62 διαφόρους ἀποστολάς.

Ἡ ἡμετέρα πόλις, ἡ Λειψία, κατέχει τὴν πρώτην μετὰ τὸ Βερολίνον θέσιν ὅσον ἀφορᾷ πρὸς τὴν ταχυδρομικὴν συγκοινωνίαν, κατὰ τὸ ποσὸν δὲ τῶν ἐξ αὐτῆς ἀποστελλομένων ἐφημερίδων — 11 περίπου ἑκατομμυρίων ἀριθμῶν κατ' ἔτος — ὑπερτερεῖ ὁλοκλήρως χωρῶν, ὡς τῆς Ἑλλάδος, τῆς Πορτογαλλίας, τῆς Νορβηγίας, τῆς Ῥωμουνίας, κτλ. Μέχρι τοῦ 1863 ἐν Λειψίᾳ ὑπῆρχε μόνον ἓν ταχυδρομεῖον ἐν τῇ λεγο-

μένη πλατείᾳ τοῦ Αὐγούστου, τὸ ὁποῖον οἰκοδομηθὲν τῷ 1836 παρείχε κατ' ἀρχὰς χώρον ἀρκούντα νὰ περιλάβῃ καὶ τινα ἄλλα γραφεῖα τῶν σαξωνικῶν ἀρχῶν. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1871 ἰδίᾳ ἡ ταχυδρομικὴ συγκοινωνία τόσον ἀνεπτύχθη καὶ προώδευσεν, ὥστε τὸ ἀρχαῖον κτίριον ἀπεδείχθη ἀνεπαρκὲς εἰς τὸς καθ' ἑκάστην αὐξοῦσας ταχυδρομικὰς ἀνάγκας. Ἐκτοτε ἤρχισαν νὰ ἱδρύνωνται εἰς τὰς διαφόρους τῆς πόλεως συνοικίας ὑποκαταστήματα ταχυδρομικά, μέχρι δὲ τῆς σήμερον ὑπάρχουσι τοιαῦτα, ἐκτὸς τοῦ κεντρικοῦ, ἐννέα τὸν ἀριθμὸν. Ἀλλὰ καὶ ταῦτα μετ' ὀλίγον, μάλιστα δὲ ἐξ ὅτου ἐμετριάσθησαν οὐσιωδῶς τὰ τέλη διὰ τοὺς φακέλλους (πακέτα), δὲν ἡδύναντο νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὴν καταπληκτικῶς αὐξηθεῖσαν κυκλοφορίαν.

Ἐν ἔτει 1877 ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰς Λειψίαν ἀφικομένων καὶ δι' αὐτὴν ὠρισμένων φακέλλων συνεποσοῦτο εἰς 925,685, ἥτοι κατὰ μέσον ὅρον 2536 φακέλλοι ἤρχοντο ἐνταῦθα καθ' ἑκάστην ἡμέραν. Πρὸς τὸ συμφέρον λοιπὸν τοῦ δημοσίου ἀπεφασίσθη νὰ ληφθῶσι τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς διευκόλυνσιν τῆς διεκπεραιώσεως αὐτῶν καὶ προῖον τῆς ἀποφάσεως ταύτης εἶνε τὸ δεύτερον μέγα κεντρικὸν Ταχυδρομεῖον, ὠρισμένον ἀποκλειστικῶς διὰ τὰς ἐφημερίδας καὶ τὰ μικρὰ δέματα καὶ παραδοθὲν εἰς τὴν κοινὴν χρῆσιν τῇ 16. Ὀκτωβρίου 1880.

Λαμπρὸν καὶ μεγαλοπρεπὲς εἶνε τὸ νέον κτίριον, οὗτινος μικρὰν εἰκόνα παρεθέσαμεν ἐπὶ κορυφῆς τοῦ ἄρθρου τούτου καὶ τοῦ ὁποίου ἡ μὲν κεντρικὴ πλευρὰ κεῖται πρὸς τὴν ὁδὸν Νοσοκομείου, ἡ δὲ ἀνατολικὴ πτέρυξ ὀρίζεται ὑπὸ τῆς ὁδοῦ Στεφάνου, ἔτι δὲ μεγαλοπρεπέστερον καὶ ἐπιβλητικώτερον, ὅταν εἰσέλθωμεν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ, πρῶτον εἰς τὸ διὰ τὰ δέματα ὠρισμένον ἰσόγειον τμήμα, διὰ νὰ ρίψωμεν ἐν βλέμμα εἰς τὸν ὅλον ὀργανισμόν του, χάρις εἰς τὸν ὁποῖον δύναται τακτικῶς καὶ ἀνευ τῆς ἐλαχίστης ἀργοπορίας νὰ διαβιβάζῃ κατ' ἔτος ὑπὲρ τὸ ἐν ἑκατομμύριον δερμάτων εἰς τοὺς ὠρισμένους ἀποδέκτας.

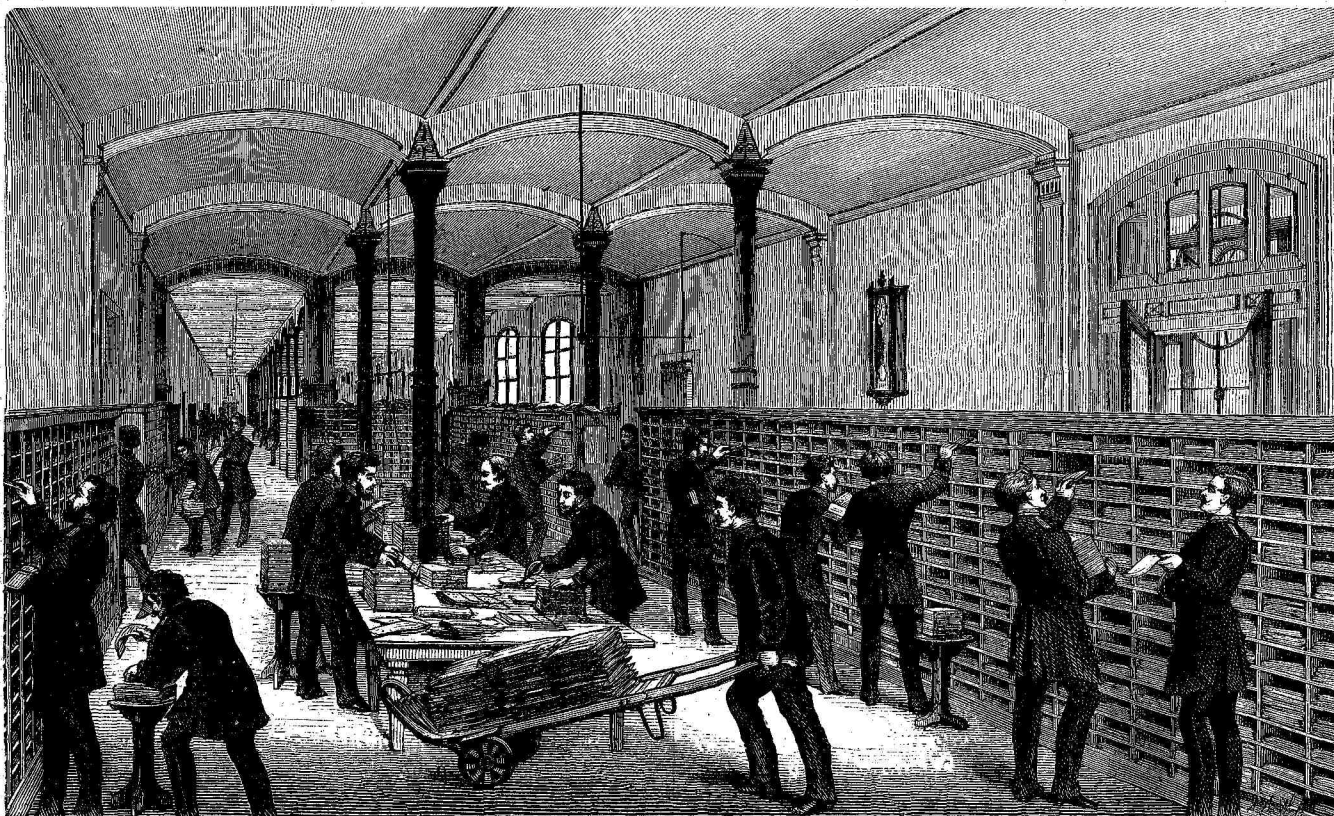
Καὶ ἐν πρώτοις ἄς ἐπισκεφθῶμεν, διερχόμενοι τοὺς εὐρεῖς χώρους, ἐνθα εὐρίσκονται οἱ ὑπὸ τῶν ἀποδεκτῶν μέλλοντες νὰ αἰτηθῶσι φακέλλοι, τὰς πρὸς τὴν αὐτὴν κειμένας

ἀποθήκας. Ἡ ὑπ' ἀριθμὸν 2 εἰκὼν μας παριστάνει μίαν ἐξ αὐτῶν στοὰν ἔχουσαν μῆκος ἄνω τῶν 80 ποδῶν καὶ διηρημένην εἰς εἴκοσι μεγάλα τμήματα, ἀνταποκρινόμενα πρὸς τὰς εἴκοσι ταχυδρομικὰς περιφέρειας τῆς Λειψίας. Ἐν τοῖς τμήμασι τούτοις χωρίζονται τὰ δέματα καὶ κατατάσσονται κατὰ αὐξοῦντα ἀριθμὸν, ἐν ᾧ τὰ φέροντα καὶ ὀρισμένην ἀξίαν ἐναποτίθενται εἰς ἰδιαίτερον μέρος, ἐπίσης δὲ ἀλλάχου μεταφέρονται καὶ τὰ ὑποκείμενα εἰς τελωνιακὸν δασμὸν.

Ἀπὸ τῆς μεγάλης ταίτης στοᾶς ἐξ θύραι ἀγούσιν εἰς τὸ πρὸ αὐτῆς ἐκτενιγμένον προαύλιον, εἰς ὃ καθ' ὀρισμένας ὥρας τῆς ἡμέρας σύρονται αἱ δερματοφόροι τοῦ ταχυδρομείου ἁμαξαί. Ἐνταῦθα ἐπίσης φορτίζονται τὰ δέματα καὶ με-

θισαν, οἱ ἡνίοχοι κατέλαβον τὰς θέσεις των καὶ τὴν αὐτὴν στιγμὴν ἀναχωροῦσιν ἅπασαι αἱ ἁμαξαὶ διευθυνόμεναι πρὸς τὴν οἰκίαν ταχυδρομικὴν περιφέρειαν. Τώρα ἐκενώθησαν τὰ πάντα, ἀλλὰ δὲν βραδύνουσι πάλιν νὰ πληρωθῶσι, καὶ οὕτως ἐπαναλαμβάνεται ἀενάως ἡ αὐτὴ κίνησις καὶ ταραχὴ.

Τὰς ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν πανηγύρεων ἡ πλημύρα λαμβάνει ἐπὶ μείζονας διαστάσεις. Συνήθως ἐργάζονται ἐνταῦθα 17 ὑπάλληλοι καὶ 38 ἕτεροι κατώτεροι ὑπάλληλοι, κατὰ τὸν καιρὸν ὅμως τῶν πανηγύρεων ὁ ἀριθμὸς οὗτος δὲν ἐξαρκεῖ καὶ διὰ τοῦτο προσλαμβάνονται πολυάριθμοι προσωρινοὶ βοηθοί, οὕτως ὥστε ὅσον μεγάλη καὶ ἂν ᾖ ἡ κίνησις — ἐν ἔτει 1880 ἀφίκοντο 1,335,096 δέ-

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΚΠΗΡΑΙΩΣΕΩΣ. (Εἰκὼν ἀρ. 3.)

ταφέρονται κατ' εὐθείαν εἰς τοὺς ἰδιοκτῆτας των. Τρὶς τῆς ἡμέρας πληροῦται καὶ κενοῦται ὁ ἀπέραντος οὗτος χώρος, τὴν πρωῒαν, τὴν μεσημβρίαν καὶ τὸ ἑσπέρας. Παλίρροια καὶ ἄμπωτις διαδέχονται ἐνταῦθα ἀλλήλας κανονικώτατα, μάλιστα δὲ τὴν πρωῒαν ἡ παλίρροια εἶνε τόσο μεγάλη, ὥστε συχνάκις ἡ ἀποθήκη πληροῦται καθ' ὅλοκληρίαν ὑπὸ παντοειδῶν ἐμπορευμάτων.

Πάντος εἶδους καὶ σχήματος δέματα βλέπομεν ἐνταῦθα συνεπίσφρευμένα. Τοῦτο μὲν τὸ κομψὸν εἶνε ὀρισμένον διὰ μίαν βράπτριαν τοῦ συρμοῦ, ἐκεῖνο περιέχει τὰ λευχεύματα (ἀσπρόρρουχα) ἐνὸς φοιτητοῦ, ἐκεῖ προεκβάλλει θήκη περιέχουσα μουσικὸν ὄργανον καὶ παρ' αὐτὴν ἄλλη, κρύπτουσα εἰς τοὺς κόλπους τῆς κυνηγετικὸν ὄπλον. Ὅπου καὶ ἂν στρέψῃ τις τὰ βλέμματα δὲν βλέπει ἄλλο παρὰ θήκας, κιβώτια, καλάθους, πίδαυς καὶ δέματα παντοειδή. Ἐξω εἰς τὴν αὐλὴν ἀναμένουσι τὴν ἔξοδον αὐτῶν αἱ ταχυδρομικαὶ ἁμαξαί. Πάντες οἱ ὑπάλληλοι ἐργάζονται ἀκαμάτως — καὶ μετ' ὀλίγον ἀρχίζει ἡ ἄμπωτις. Τὰ δέματα ἐφορτῶ-

ματα, ὀρισμένα διὰ τὴν Λειψίαν — ἡ μεγίστη τάξις ἐπικρατεῖ καὶ δὲν συμβαίνει οὐδ' ἡ ἐλάχιστη ἀνωμαλία περὶ τὴν διαβίβασιν τῶν ἀποστελλομένων.

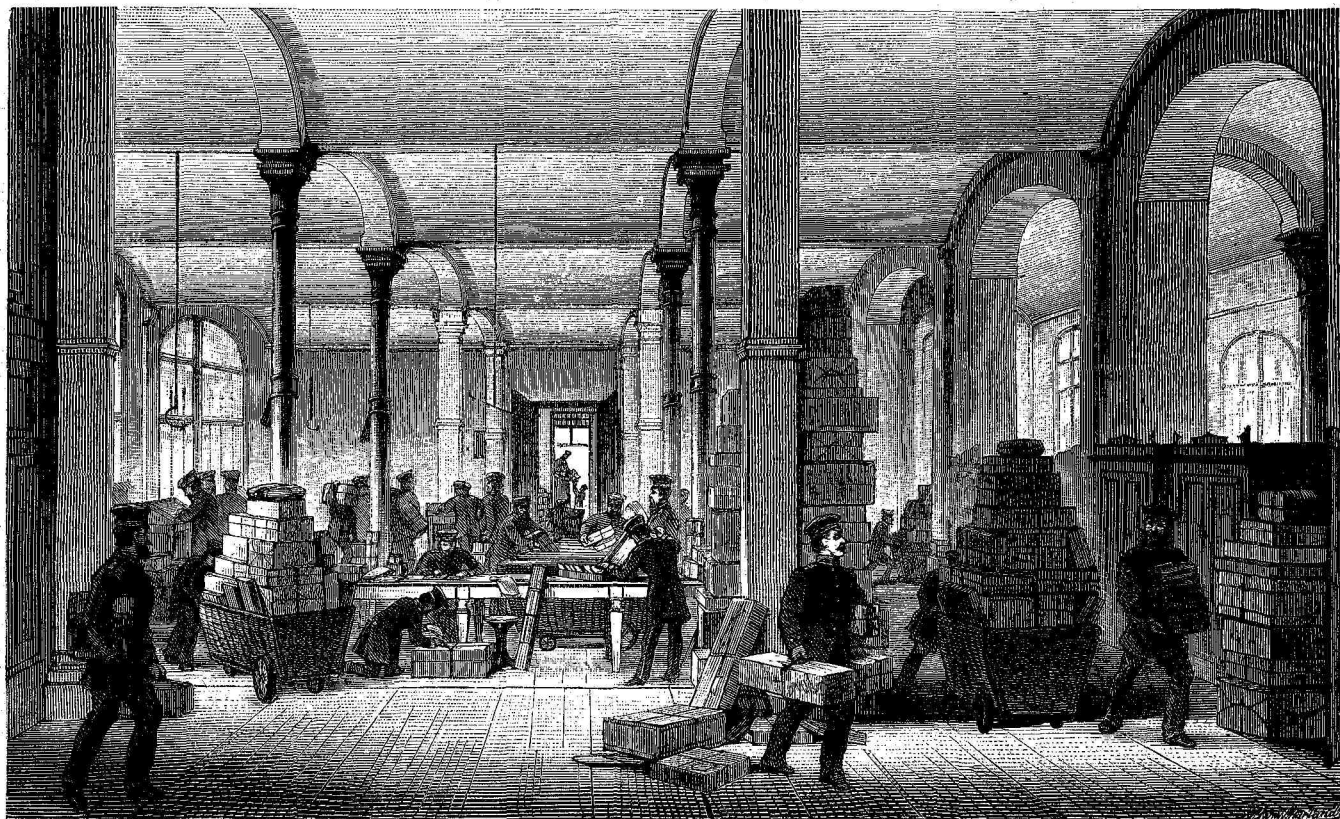
Ἀναβῶμεν ἤδη εἰς τὴν πρώτην ὀροφὴν καὶ ἐπισκεφθῶμεν τὸ ταχυδρομεῖον τῶν ἐφημερίδων. Τὸ τμήμα τοῦτο ἐξαποστέλλει μόνον τὰς διὰ τοῦ ταχυδρομείου παραγγελλομένας καὶ ἐν Λειψίᾳ ἐκδιδομένας ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ, πρὸς τὸ παρὸν 285 τὸν ἀριθμὸν. Ἐκτὸς τούτου δι' αὐτοῦ παραγγέλλονται ἐκ Λειψίας αἱ ἐν Αὐστρίᾳ, Βαυαρίᾳ καὶ Βυρτεμβέργῃ ἐκδιδομέναι ἐφημερίδες καὶ εἶνε τὸ μόνον ταχυδρομεῖον, ὅπερ μεσολαβεῖ εἰς τὴν κίνησιν τῶν ἐφημερίδων μεταξὺ Γερμανίας καὶ Ἰταλίας καὶ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει γερμανικοῦ ταχυδρομείου. Καὶ ἐνταῦθα ἐπίσης ἡμέρας καὶ νυκτὸς οὐδεμία ἐπικρατεῖ ἡσυχία, οὐδεμία ἐπέρχεται ἀνάπαυλα. Κατὰ δέματα ὑπερμεγέθη φέρονται αἱ ἐφημερίδες εἰς τὴν ἐπὶ τῆς πρώτης ὀροφῆς εὐρισκομένην αἶθουσαν, ἡ ὁποία ἔχει 80 ποδῶν μῆκος καὶ 15 ποδῶν πλάτος. Ὁ εὐρὺς οὗτος χώρος, ὃν δεικνύει ἡ τρίτη τῶν ἡμετέρων εἰκό-

νων, (άρ. 3) διαιρείται εἰς δύο τμήματα. Ἐκ τούτων τὸ μὲν μικρότερον εἶνε ὠρισμένον διὰ τὰς πολιτικὰς ἐφημερίδας, τὸ δὲ μεγαλύτερον χρησιμεύει εἰς τὴν κατάταξιν καὶ περιτύλιξιν τῶν ἐπιστημονικῶν, εἰκονογραφημένων καὶ εἰδικῶν περιοδικῶν, συγκοινωνεῖ δὲ ἀμέσως πρὸς τὰ παρακείμενα γραφεῖα τῶν ὑπαλλήλων.

Ἡ αἰθουσα εἶνε πλήρης πολυαριθμῶν ἡριθμημένων βιβλιοθεσιῶν, ἕκαστον τῶν ὁποίων πάλιν ὑποδιαιρεῖται εἰς πολλὰ διαμερίσματα. Ὅλη ἡ τῶν ἐφημερίδων κυκλοφορία εἶνε διατεταγμένη κατὰ τοὺς σιδηροδρομικοὺς συνδυασμοὺς εἰς 167 δρόμους. Ἐκαστος τῶν δρόμων τούτων περιλαμβάνει ὅλα τὰ ταχυδρομεῖα τὰ ἐντὸς μιᾶς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς κείμενα. Ἰδοὺ π. χ. ἐνταῦθα ἔχομεν τὸ βιβλιοθέ-

μεγαλειτέρας πόλεις, εἰς τὰ κέντρα δηλαδὴ τῆς μορφώσεως καὶ τῆς παιδείας, ἐπίσης καὶ χωραὶ τινες, ὡς ἡ Θουριγγία, φαίνονται κλίνουσαι μᾶλλον πρὸς τὰς ἐπιστήμας· εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη στέλλονται τὰ πλεῖστα τῶν θρησκευτικῶν περιοδικῶν, ἐπίσης δὲ καὶ εἰς τὰς παραρρηνεῖους χώρας καὶ τὴν Σιλεσίαν. Ἡ Οὐγγαρία καὶ ἡ Γαλικία ὀρέγεται μᾶλλον τῶν συρμικῶν περιοδικῶν, ἡ δὲ λοιπὴ Αὐστρία φαίνεται μᾶλλον ἐνδιαφερομένη περὶ τῆς ἐνταῦθα βιομηχανικῆς φιλολογίας. Περισσότερα δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν περὶ τοῦ θέματος τούτου, ἐπειδὴ τὸ ταχυδρομεῖον, τὸ μέγα τοῦτο ταμεῖον τῆς κοινῆς ἐμπιστοσύνης, μετ' ἐπιμελείας τηρεῖ τὰ μυστικά καὶ τὰ ἀπόκρυφα τῶν χωρῶν.

Ὁλόκληρον μακρὰν διατριβὴν ἡδυνάμεθα νὰ γράψωμεν

ΤΜΗΜΑ ΚΑΤΑΤΑΞΕΩΣ ΔΕΜΑΤΩΝ. (Εἰκὼν ἀρ. 2.)

σιον τῆς γραμμῆς Λειψίας-Δρέσδης-Βιέννης. Ἄνωθεν ἐκάστου διαμερίσματος ἀναγινώσκουμεν τὰ ὀνόματα μιᾶς ἐκάστης πόλεως ἢ κωμοπόλεως, ἣν διέρχεται ὁ σιδηρόδρομος πρὶν ἢ φθάσῃ εἰς Δρέσδην ἢ Βιέννην.

Εἰς τὰ διάφορα ταῦτα διαμερίσματα, τὰ ὁποῖα, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, δὲν εἶνε ὀλιγώτερα τῶν 8000, δύνανται τις πολλὰ πράγματα νὰ παρατηρήσῃ καὶ πλείστας μελέτας νὰ κάμῃ περὶ τοῦ βαθμοῦ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν διαφόρων τόπων καὶ χωρῶν, λαμβάνων εἰς τοῦτο τὸ ἐνδόσιμον ἐκ τοῦ ποιοῦ καὶ τοῦ ποσοῦ τῶν ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν, ἅτινα αὐτόθι κατὰ προτίμησιν ἀναγινώσκονται. Εἰς τὰς τοιαύτας παρατηρήσεις βεβαίως ὁ περὶ τὴν στατιστικὴν ἀσχολούμενος δὲν πρέπει νὰ στηριχθῇ κατ' ὁλοκληρίαν, ἐπειδὴ μέγας ἀριθμὸς ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν στέλλονται κατ' ἐκάστην δι' ἄλλης ὁδοῦ, διὰ τῶν βιβλιοπωλῶν καὶ ἄλλων παραγγελιοδόχων, ἢ παρεχομένη ὅμως εἰς τὸν περίεργον εἰκὼν εἶνε λίαν ζωηρά. Ἐπιστημονικὰ φύλλα στέλλονται πρὸ πάντων εἰς

περιγράφοντες τὰς κατ' ἕκαστα λεπτομερείας τοῦ μεγάλου τούτου τῆς ἡμετέρας πόλεως καθιδρύματος καὶ τὸν ἰδιαιτέρον αὐτοῦ ὄργανισμόν, δυνάμει τοῦ ὁποίου μετὰ ταχύτητος ἀστραπῆς νὰ ἐξαποστέλλῃ κατ' ἐκάστην εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἄνω τῶν 6000 δεμάτων ἐφημερίδων, νὰ συγκοινωνῇ πρὸς 4500 ταχυδρομεῖα ἄλλων πόλεων τῆς τε Γερμανίας καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ, καὶ ὅλην του ταύτην τὴν ἐργασίαν νὰ δύνανται νὰ τὴν διεξάγῳσι μόνον 35 περίπου ἀνώτεροι καὶ κατώτεροι ὑπάλληλοι. Φυσικῶς τὰ πράγματα ταῦτα δι' ἡμᾶς τοὺς κατ' ὅλα ἐν τοῖς σπαργάνοις ἀκόμη διατελοῦντας φαίνονται καὶ εἶνε πραγματικῶς θαύματα, πρὶν δὲ ἡ ἀπαιτήσωμεν νὰ συμβῶσι καὶ παρ' ἡμῖν τὰ τοιαῦτα φαινόμενα, πρέπει νοητικῶς πολὺ, πάρα πολὺ νὰ ἐργασθῶμεν, ὥστε τὰ προϊόντα τοῦ νοῦς ἡμῶν νὰ καταστῶσι παντοῦ τῆς γῆς περιζήτητα καὶ χάριν αὐτῶν νὰ κτίζονται κολοσσοὶ καὶ νὰ δαπανῶνται ἑκατομμύρια, ἵνα κατόπιν ἑκατονταπλασίως ἐπανακτήσῃ αὐτὰ ἡ πατρίς.